

## UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 grudnia 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał wnioskodawczynię K. O. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 lutego 2015 r. do 31 sierpnia 2016 r. w kwocie 12740,91 zł oraz odsetki ustawowe za opóźnienie za okres od 1 lutego 2015 r. do 11 grudnia 2017 r. w kwocie 1893,21 zł i dodatek jednorazowy za miesiąc marzec 2016 r. w kwocie 16,67 zł w terminie 1 miesiąca od daty doręczenia decyzji.

/decyzja – k. 197 akt ZUS/

Decyzją z dnia 16 lipca 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 11 grudnia 2017 r. w zakresie okresu i kwoty nienależnie pobranych świadczeń. Organ rentowy zobowiązał wnioskodawczynię K. O. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 maja 2015 r. do 31 stycznia 2016 r. w kwocie 6175,22 zł oraz odsetki ustawowe za opóźnienie za okres 12 maja 2015 r. do 16 lipca 2018 r. w kwocie 1247,08 zł w terminie 1 miesiąca od daty doręczenia decyzji.

/decyzja – k. 214 akt ZUS/

W odwołaniu od decyzji z dnia 11 grudnia 2017 r. ubezpieczona K. O. wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji. W uzasadnieniu wskazała, że w okresie od 3 października 2014 r. do 30 kwietnia 2015 r. była studentką (...) Akademii (...) z siedzibą w Ł. oraz w okresie od 20 lutego 2016 r. do 31 sierpnia 2016 r. był słuchaczem Policealnej Szkoły Centrum (...) w Ł.. Wniosła także o możliwość spłaty ratalnej nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 maja 2015 r. do 31 stycznia 2016 r.

/odwołanie – k. 3 – 4/

W odpowiedzi organ rentowy wniosł o oddalenie odwołania.

/odpowiedź na odwołanie – k. 6/

Na rozprawie w dniu 19 lipca 2018 r. wnioskodawczyni oświadczyła, że nie kwestionuje okresu zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, który został po zmianie decyzji organu rentowego tj. od 1 maja 2015 r. do 31 stycznia 2016 r. Poparła wiosek o rozłożenie na raty spłaty nienależnie pobranego świadczenia. Pełnomocnik ZUS wniosł o oddalenie odwołania.

/protokół rozprawy z dnia 19 lipca 2018 r. – 00:01:26 – 00:03:27 – płyta CD – k. 25/

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Odwołująca K. O. (ur. (...)) na podstawie decyzji z 2012 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. była uprawniona do renty rodzinnej po zmarłym ojcu pod warunkiem nauki.

/okoliczność bezsporna/

Decyzją z dnia 29 października 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. podjął K. O. wypłatę części renty rodzinnej do 31 sierpnia 2016 r.

/decyzja – k. 132 akt ZUS/

Decyzją z dnia 30 sierpnia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wstrzymał K. O. wypłatę renty rodzinnej od 1 września 2016 r., gdyż ubezpieczona ukończyła 25 lat.

/decyzja – k. 176 – 177 akt ZUS/

K. O. w okresie od 1 października 2010 r. do 21 grudnia 2011 r. była studentką studiów stacjonarnych na Uniwersytecie (...) na Wydziale Matematyki i (...) na kierunku matematyka. Czas trwania studiów to 6 semestrów.

/zaświadczenie – k. 186 akt ZUS/

K. O. w okresie od 1 października 2011 r. do 15 stycznia 2015 r. była studentką studiów stacjonarnych na Uniwersytecie (...) na Wydziale Matematyki i (...) na kierunku matematyka. Czas trwania studiów to 6 semestrów.

/zaświadczenie – k. 185 akt ZUS/

Ubezpieczona w okresie od 6 czerwca 2014 r. do 31 stycznia 2015 r. była słuchaczką Zaocznej Policealnej Szkoły(...)w Ł. na kierunku technik rachunkowości. Z uwagi na brak frekwencji K. O. nie otrzymała promocji na semestr wyższy i została skreślona z listy słuchaczy. Słuchacze szkoły(...) mają obowiązek uczęszczać na zajęcia w wymiarze min. 50% zajęć przewidzianych w szkolnym planie nauczania, zaliczać wymagane prace kontrolne oraz przystępować do egzaminów semestralnych w celu otrzymania promocji na semestr wyższy.

/pismo – k. 182 – 183 akt ZUS/

K. O. była studentką (...) Akademii (...) w Ł. na kierunku Finanse i Rachunkowość w okresie od 3 października 2014 r. do 30 kwietnia 2015 r. Została skreślona z listy studentów dnia 30 kwietnia 2015 r.

/zaświadczenie – k. 210 akt ZUS/

W okresie od 1 maja 2015 r. do 31 stycznia 2016 r. ubezpieczona nie uczęszczała do żadnej szkoły. W dniu 30 kwietnia 2015 r. została skreślona z listy studentów i przegapiła kolejny termin zapisów.

/okoliczność bezsporna/

Wnioskodawczyni była słuchaczem Policealnej Szkoły Centrum (...) od 20 lutego 2016 r. do 31 sierpnia 2016 r. – została niepromowana i skreślona z listy słuchaczy oraz od dnia 30 września 2016 r. do 1 marca 2017 r. – została niepromowana i skreślona z listy słuchaczy.

/zaświadczenie – k. 203, k. 209 akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 11 grudnia 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał wnioskodawczynię K. O. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 lutego 2015 r. do 31 sierpnia 2016 r. w kwocie 12740,91 zł oraz odsetki ustawowe za opóźnienie za okres od 11 lutego 2015 r. do 11 grudnia 2017 r. w kwocie 1893,21 zł i dodatek jednorazowy za miesiąc marzec 2016 r. w kwocie 16,67 zł w terminie 1 miesiąca od daty doręczenia decyzji.

/decyzja – k. 197 akt ZUS/

Pismem z dnia 8 czerwca 2018 r. Policealna Szkoła Centrum (...) wskazała, że w okresie od 20 lutego 2016 r. do 31 sierpnia 2016 r. ubezpieczona była obecna na zajęciach w dniach:

21.02 rachunkowość finansowa 2h

29.02 rachunkowość finansowa 2h

5.03 działalność gospodarcza w branży ekonomicznej 4h

6.03 rachunkowość finansowa 13h

13.03 rachunkowość finansowa 13h

20.03 działalność gospodarcza w branży ekonomicznej 2h, rachunkowość finansowa 4h

5.04 rachunkowość finansowa 5h

9.04 rachunkowość finansowa 14h

16.04 wynagrodzenia i podatki 5h

4.05 wynagrodzenia i podatki 3h

5.05 rachunkowość finansowa 5h

6.05 rachunkowość finansowa 5h

7.05 działalność gospodarcza w branży ekonomicznej 3h, wynagrodzenia i podatki 4h

8.05 rachunkowość finansowa 6 h, wynagrodzenia i podatki 4h

16.05 wynagrodzenia i podatki 2h

17.05 działalność gospodarcza w branży ekonomicznej 4h

18.05 rachunkowość finansowa 4 h

21.05 wynagrodzenia i podatki 4 h, działalność gospodarcza w branży ekonomicznej 4h

22.05 działalność gospodarcza w branży ekonomicznej 3h, rachunkowość finansowa 3h

4.06 rachunkowość finansowa 2h

18.06 rachunkowość finansowa 2h

Szczegółowy wykaz nieobecności:

19.03 rachunkowość finansowa 13h

10.04 rachunkowość finansowa 13h

12.05 rachunkowość finansowa 5h

14.05 rachunkowość finansowa 13h

19.05 rachunkowość finansowa 2h

29.05 rachunkowość finansowa 12h.

W dniu 22 maja 2016 r. K. O. podeszła do pisemnego egzaminu z działalności gospodarczej i uzyskała ocenę bardzo dobrą. W trakcie semestru podeszła również do 3 zaliczeń, z których otrzymała oceny częściowe: bardzo dobry, bardzo dobry, bardzo dobry. W dniu 18 czerwca 2016 r. podeszła do egzaminu pisemnego z przedmiotu rachunkowość finansowa i uzyskała ocenę dobrą. Posiadała dwie oceny częściowe z zaliczeń: dobry i dobry. Posiada również ocenę bardzo dobrą z pracy zaliczeniowej z 16 kwietnia 2016 r. z przedmiotu wynagrodzenia i podatki. Pomimo obecności na zajęciach ubezpieczona nie podeszła do egzaminu kończącego semestr i została skreślona z listy słuchaczy w dniu 31 sierpnia 2016 r.

/pismo – k. 213 akt ZUS, k. 18/

Decyzją z dnia 16 lipca 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 11 grudnia 2017 r. w zakresie okresu i kwoty nienależnie pobranych świadczeń. Organ rentowy zobowiązał wnioskodawczynię K. O. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 maja 2015 r. do 31 stycznia 2016 r. w kwocie 6175,22 zł oraz odsetki ustawowe za opóźnienie za okres 12 maja 2015 r. do 16 lipca 2018 r. w kwocie 1247,08 zł w terminie 1 miesiąca od daty doręczenia decyzji.

/decyzja – k. 214 akt ZUS/

Na odwołaniu decyzji ZUS z 2012 r. o przyznaniu wnioskodawczyni renty rodzinnej oraz każdej następnej decyzji o przyznaniu renty rodzinnej znajdowało się pouczenie, z którego wynikało m.in., że osoba pobierająca rentę rodzinną lub część tej renty przysługującą dziecku – po ukończeniu 16 roku życia – zobowiązana jest powiadomić o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły – uczelni, a jeżeli uczy się nadal – zobowiązana jest do nadesłania zaświadczenia z w/w szkoły – uczelni z podaniem terminu programowego jej ukończenia. Na wniosek jednej z osób uprawnionych do renty rodzinnej następuje wyłączenie jej z kręgu osób uprawnionych, a prawo do renty i jej wysokość ustala się ponownie z pominięciem wnioskodawcy. Poza tym przedmiotowa decyzja zawierała pouczenie, że osoba, która pobrała nienależne jej świadczenie, jest zobowiązana do zwrotu. Za kwoty nienależnie pobrane uważa się świadczenia wypłacane mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie do nich prawa albo wstrzymanie wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania oraz świadczenia lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych wypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenia, a także wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

/decyzje w aktach ZUS/

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie wyżej powołanych dokumentów, których wartości dowodowej nie kwestionowała żadna ze stron postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest uzasadnione.

Zgodnie z treścią art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.) dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

- 1) do ukończenia 16 lat,
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

W myśl ust. 2 art. 68, jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Zasadniczym celem przyznania prawa do renty rodzinnej jest dostarczenie środków utrzymania dzieciom rencisty, które w związku z kształceniem się w szkole nie wykonują pracy stanowiącej źródło utrzymania. Istotą bowiem renty rodzinnej jest umożliwienie odbycia i ukończenia nauki przez osobę uprawnioną. Powyższe dowodzi jednoznacznie, iż konieczną przesłanką pobierania świadczeń z tytułu renty rodzinnej jest nauka w szkole.

Zgodnie z art. 138 ust. 1 i ust. 2 w/w ustawy, osoba, która nienależnie pobrała świadczenie, obowiązana jest do jego zwrotu, przy czym za nienależnie pobrane świadczenia uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w

całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania, bądź też świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Szczególnie istotnym elementem regulacji art. 138 ust. 2 pkt 1 jest wymóg pouczenia osoby pobierającej świadczenia o braku prawa do pobierania świadczenia (w ogóle lub w określonej wysokości). Obowiązek pouczenia spoczywa na organie rentowym. Realizacja wspomnianego obowiązku odbywa się na różne sposoby, rozpow szechnioną formą jest zamieszczanie szczegółowych pouczeń na drukach wniosków o świadczenia, względnie decyzji ZUS. Jak wskazuje się w orzecznictwie (w tym m.in. w wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 23.04.2013 r., sygn. IIII AUa 504/12, LEX nr 131476) pouczenie powinno być wyczerpujące i zawierać informację o obowiązujących w dniu pouczenia zasadach zawieszalności prawa do świadczeń. Pouczenie nie może być abstrakcyjne, obciążone brakiem konkretności, a w szczególności nie może odnosić się do wszystkich hipotetycznych okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń (takie pouczenie nie mogłoby zostać uznane za należyte i rodzące po stronie świadczeniobiorcy obowiązek zwrotu świadczenia).

Zgodnie z art. 84 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 963 – j.t. ze zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

W myśl ust. 11 powołanego przepisu, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 lutego 2013 r. wyjaśnił, że z art. 68 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach wynika, iż „prawo do renty rodzinnej dla dzieci, które ukończyły 16 lat życia, z zastrzeżeniem „do ukończenia nauki w szkole” (pkt 2), jest wyjątkiem od zasady przysługiwania tego prawa wszystkim dzieciom, które nie skończyły jeszcze 16 roku życia (pkt 1). To zaś oznacza konieczność dokonania wykładni użytego w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy zwrotu „do ukończenia nauki w szkole” w ten sposób, że przepisem tym nie jest objęty przypadek „nauki w szkole”, sprowadzający się wyłącznie do formalnego legitymowania się statusem ucznia, jeżeli ubezpieczona nie wykonuje faktycznie obowiązków objętych programem nauczania, tym bardziej, gdy podejmuje pracę zarobkową w pełnym wymiarze, dysponując własnym źródłem utrzymania.” ( sprawa I UK 471/12).

Powyższe stanowisko zostało podzielone przez Sąd Apelacyjny w Łodzi, który w wyroku z dnia 20 maja 2013 r. (sygn. akt III AUa 542/13) wyjaśnił, że nie sposób zgodzić się z twierdzeniem, że przesłanki art. 68 § 1 pkt 2 u.e.r.f.u.s., zrealizowane zostają poprzez sam fakt uzyskania formalnego statusu ucznia, mimo oczywistej pozorności procesu kształcenia. Bowi em uprawnienie do renty rodzinnej zależy od określonych starań dziecka, występującego w roli ucznia, skoro już z treści art. 68 ust. 1 pkt 2 u.e.r.f.u.s. wynika, że celem nie jest nauka sama w sobie, ale jej „ukończenie”. Pojęcie „nauki w szkole” nie powinno być rozumiane dowolnie. Nie można mówić o pobieraniu nauki, gdy uczeń nie podejmuje żadnych starań w kierunku przyswajania wiedzy, a status osoby uczącej się uzyskuje tylko przez „zapisanie się” do określonej szkoły. W konsekwencji przepisem tym nie jest objęty przypadek „nauki w szkole”, sprowadzający się wyłącznie do formalnego legitymowania się statusem ucznia, jeżeli ubezpieczony nie wykonuje faktycznie obowiązków objętych programem nauczania.

Jednocześnie przepisy o rencie rodzinnej nie uzależniają prawa do tego świadczenia od systematyczności nauki, jej pozytywnych rezultatów, ewentualnego powtarzania semestrów (podobnie wyrok SA w Warszawie z dnia 17 marca 2005 r., III AUa 702/04, R. 2005, nr 6; SA w L. w wyroku z dnia 14 czerwca 2006 r., III AUa 1467/05 (OSA 2007, z. 9, poz. 16).

Mając na uwadze powyższe stanowisko judykatury, które Sąd Okręgowy orzekający w niniejszej sprawie w całości podziela, stwierdzić należy, iż prawo do renty rodzinnej przysługuje osobie, która ma formalny status ucznia i

jednocześnie wykazuje choćby minimalną wolę kontynuowania nauki. Rezultaty nauki w postaci pozytywnych ocen, zaliczeń czy zdania egzaminów nie są w tym wypadku wymagane. Istotne jest natomiast podejmowanie jakichkolwiek starań świadczących o woli kontynuowania nauki. Starania te nie muszą być także szczególnie systematyczne, choć z drugiej strony nie mogą mieć charakteru jednorazowego czy wyjątkowego.

W rozpoznawanej sprawie decyzją z dnia 11 grudnia 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał wnioskodawczynię K. O. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 lutego 2015 r. do 31 sierpnia 2016 r. w kwocie 12740,91 zł oraz odsetki ustawowe za opóźnienie za okres od 11 lutego 2015 r. do 11 grudnia 2017 r. w kwocie 1893,21 zł i dodatek jednorazowy za miesiąc marzec 2016 r. w kwocie 16,67 zł w terminie 1 miesiąca od daty doręczenia decyzji.

W trakcie postępowania rozpoznawczego zostało wykazane, że wnioskodawczyni była studentką (...) Akademii (...) w Ł. w okresie od 3 października 2014 r. do 30 kwietnia 2015 r. oraz była słuchaczką Policealnej Szkoły Centrum (...) w okresie od 20 lutego 2016 r. do 31 sierpnia 2016 r., podczas którego uczestniczyła w większości zajęć oraz przystąpiła do części egzaminów. W związku z tym Zakład Ubezpieczeń Społecznych w toku postępowania sądowego wydał w dniu 16 lipca 2018 r. decyzję, którą zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 11 grudnia 2017 r. w zakresie okresu i kwoty nienależnie pobranych świadczeń. Organ rentowy zobowiązał wnioskodawczynię K. O. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 maja 2015 r. do 31 stycznia 2016 r. w kwocie 6175,22 zł oraz odsetki ustawowe za opóźnienie za okres 12 maja 2015 r. do 16 lipca 2018 r. w kwocie 1247,08 zł w terminie 1 miesiąca od daty doręczenia decyzji.

Z dokonanych w toku postępowania ustaleń wynika, że wnioskodawczyni była studentką (...) Akademii (...) w Ł. w okresie od 3 października 2014 r. do 30 kwietnia 2015 r. Została skreślona z listy studentów w dniu 30 kwietnia 2015 r.

Nadto była słuchaczką Policealnej Szkoły Centrum (...) w okresie od 20 lutego 2016 r. do 31 sierpnia 2016 r. i miała zamiar kontynuowania nauki. Niewątpliwie wnioskodawczyni uczęszczała na większość zajęć, podeszła do dwóch egzaminów. W dniu 22 maja 2016 r. K. O. podeszła do pisemnego egzaminu z działalności gospodarczej i uzyskała ocenę bardzo dobrą. W trakcie semestru podeszła również do 3 zaliczeń, z których otrzymała oceny cząstkowe: bardzo dobry, bardzo dobry, bardzo dobry. W dniu 18 czerwca 2016 r. podeszła do egzaminu pisemnego z przedmiotu rachunkowość finansowa i uzyskała ocenę dobrą. Posiadała dwie oceny cząstkowe z zaliczeń: dobry i dobry. Posiadała również ocenę bardzo dobrą z pracy zaliczeniowej z 16 kwietnia 2016 r. z przedmiotu wynagrodzenia i podatki. Pomimo obecności na zajęciach ubezpieczona nie podeszła do egzaminu kończącego semestr i została skreślona z listy słuchaczy w dniu 31 sierpnia 2016 r.

Jak wynika jasno z powyższego odwołująca uczęszczała na zajęcia i w ocenie Sądu nie można uznać, iż nie kontynuowała ona nauki. Nie ma również znaczenia jakie oceny otrzymywała odwołująca, czy oddawała wszystkie prace oraz czy przystępowała do wszystkich egzaminów semestralnych. Istota przedmiotowego świadczenia sprowadza się do wykazania przez uprawnionego zamiaru podjęcia i kontynuowania nauki. Wnioskodawczyni natomiast wykazała, że taką wolę miała, ponieważ w większości zajęć uczestniczyła.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, zdaniem Sądu Okręgowego, nieuprawnionym jest pozbawianie ubezpieczonej prawa do renty za okres od 1 lutego 2015 r. do 30 kwietnia 2015 r. oraz od 1 lutego 2016 r. do 31 sierpnia 2016 r., skoro wykazała, że miała zamiar kontynuować naukę. Dlatego też brak jest podstaw do żądania od wnioskodawczyni zwrotu renty rodzinnej pobranej za w/w okresy.

Natomiast jeśli chodzi o okres od 1 maja 2015 r. do 31 stycznia 2016 r. to bezspornym jest, że ubezpieczona nie kontynuowała nauki. Nie była studentką czy słuchaczem żadnej szkoły. Bezspornym jest także, że wnioskodawczyni o fakcie tym nie poinformowała organu rentowego.

Świadczenie rentowe ubezpieczona pobierała, mimo że miała świadomość tego, że wypłata świadczeń uzależniona jest od kontynuowania nauki.

W każdorazowej bowiem decyzji organu rentowego ustalającej uprawnienia wnioskodawczyni do renty rodzinnej znajdowało się pouczenie, iż renta przysługuje pod warunkiem nauki a obowiązkiem osoby pobierającej rentę rodzinną po ukończeniu 16 roku życia jest powiadomienie o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły. Wnioskodawczyni mimo tych pouczeń – prawidłowych i zrozumiałych w swej treści - nie powiadomiła organu rentowego o zaprzestaniu kontynuowania nauki. W tej sytuacji uznać należy, iż pobrane przez wnioskodawczynię świadczenie rentowe było świadczeniem nienależnym, w rozumieniu przepisu art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, podlegającym obowiązkowi zwrotu wraz z ustawowymi odsetkami.

Tym samym Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477<sup>14</sup> § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązał K. O. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 maja 2015 r. do dnia 31 stycznia 2016 r. w kwocie 6.175,22 zł, o czym orzekł w pkt 1 sentencji wyroku.

Przechodząc do kwestii odsetek Sąd Okręgowy przyjął stanowisko, że nie jest zasadne obciążenie ubezpieczonej obowiązkiem uiszczenia odsetek za okres od 12 maja 2015 r. do 16 lipca 2018 r. (tj. do dnia wydania zaskarżonej decyzji).

Stosownie do treści art. 84 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 963 ze zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

Zgodnie z ust. 9 analizowanego przepisu przepisy ust. 1-8 stosuje się także do pieniężnych świadczeń innych niż z ubezpieczeń społecznych, wypłacanych przez Zakład na mocy odrębnych przepisów.

W myśl przywołanego ust. 11 wskazanego przepisu – jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek.

Istotną kwestią jest zatem ustalenie daty wymagalności nienależnie pobranego świadczenia. Organ rentowy naliczył odsetki za okres od 12 maja 2015 r. do 16 lipca 2018 r., czyli aż do dnia wydania spornej decyzji, a zatem niejako uznał, że miał prawo żądać ich zwrotu już w dacie wypłaty.

Z poglądem takim nie sposób się zgodzić. Podkreślenia wymaga, że świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane w drodze decyzji administracyjnych i na podstawie decyzji administracyjnych są wypłacane. Nie można zatem utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art. 84 ustawy systemowej i art. 138 ustawy o emeryturach i rentach uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2010 roku w sprawie I UK 210/09 (Legalis nr 328333).

Odesłanie do prawa cywilnego w kwestii naliczania i ustalania odsetek oznacza, że organ rentowy naliczać powinien odsetki ustawowe (art. 359 § 2 k.c.) od dnia doręczenia decyzji obligującej do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (por. orzecznictwo Sądu Najwyższego odnoszące się do stosunków cywilnych: wyrok z dnia 8 lipca 1977 roku, sygn. akt II CR 233/77, LEX Nr 7962; uchwała z dnia 6 marca 1991 roku, III CZP 2/91, OSNCAPiUS 1991, nr 7, poz. 93; wyrok z dnia 30 marca 1998 roku, III CKN 330/97, OSNCAPiUS 1998, nr 12, poz. 209).

W wyroku z dnia 3 grudnia 2013 roku, w sprawie III AUa 436/13 (Lex 1409160) Sąd Apelacyjny w Łodzi wskazał także, że skoro wydanie decyzji administracyjnej jest konieczne w celu stwierdzenia obowiązku zwrotu przez ubezpieczonego - na podstawie art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - nienależnie pobranego świadczenia, nie może być mowy o opóźnieniu w spełnieniu tego obowiązku przed wydaniem tej decyzji.

"Żądanie zwrotu" nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą też chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). Konsekwencją powyższego jest zatem uznanie, że nie ma podstaw do żądania przez organ rentowy zwrotu odsetek naliczanych od dnia wypłaty świadczenia uznanego za nienależnie pobrane.

W związku z powyższym decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie żądania zwrotu odsetek uznać należy za nieprawidłową.

Z tych też względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477<sup>14</sup> § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych uznając, że wnioskodawczyni nie ma obowiązku zwrotu odsetek za okres od 12 maja 2015 r. do 16 lipca 2018 r. w kwocie 1247,08 zł, o czym orzekł w pkt 1 sentencji.

Zaś jeśli chodzi o wniosek ubezpieczonej o rozłożenie na raty nienależnie pobranych świadczeń to Sąd przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. do rozpoznania ten wniosek z uwagi na czasową niedopuszczalność drogi sądowej, albowiem organ rentowy w tym zakresie nie zajął żadnego stanowiska. Należy zauważyć, iż tak sprecyzowane roszczenie, jak w przedmiotowej sprawie nie było przedmiotem rozpoznania organu rentowego.

Zgodnie z dyspozycją art. 476 §2 k.p.c. w związku z art. 2 k.p.c. przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych dotyczących ubezpieczenia społecznego i kategorii spraw wymienionych w pkt 1-5 § 2 art. 476 k.p.c.

Na obecnym etapie postępowania, wobec braku decyzji organu rentowego w zakresie roszczenia wnioskodawczyni o rozłożenie należności na raty, zachodzi czasowa niedopuszczalność drogi sądowej, a właściwym do rozpoznania roszczeń pozostaje Zakład Ubezpieczeń Społecznych,. Gdy organ rentowy wyda stosowna decyzję, ubezpieczonej będzie przysługiwać prawo wniesienia od niej odwołania do Sądu, zgodnie z powołanymi przepisami.

Z uwagi na powyższe tj. na czasową niedopuszczalność drogi sądowej Sąd, na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 464 § 1 k.p.c. orzekł, jak w pkt 2 sentencji wyroku.

## ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć organowi rentowemu.

K.K.-W.